

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 556/2020-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť Bytového družstva Bratislava III, Kominárska 6, Bratislava, IČO 00 169 633, zastúpeného advokátskou kanceláriou MV Legal s. r. o., Jedenásta 16, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 13 C 23/2002 zo 4. júna 2017 a II. výrokom uznesenia Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 13 C 23/2002 z 20. mája 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť Bytového družstva Bratislava III o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2019 doručená ústavná sťažnosť Bytového družstva Bratislava III, Kominárska 6, Bratislava, IČO 00 169 633 (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia

základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 13 C 23/2002 zo 4. júna 2017 a výrokom II uznesenia okresného súdu sp. zn. 13 C 23/2002 z 20. mája 2019.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením sp. zn. 13 C 23/2002 zo 4. júla 2017 okresný súd uložil povinnosť sťažovateľovi ako neúspešnej strane v spore zaplatiť žalobcom náhradu trov konania v sume 3 591,79 €. Proti tomuto uzneseniu sťažovateľ aj žalobcovia podali sťažnosť. Uznesením okresného súdu sp. zn. 13 C 23/2002 z 20. mája 2019 bola zamietnutá sťažnosť žalobcov (výrok I) i sťažnosť sťažovateľa (výrok II).

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu zo 4. júla 2017 namietal priznanie niekoľkých úkonov právnej služby (návrh na zmenu žaloby rozšírením zo 6. júla 2007, návrh na zmenu návrhu o alternatívny petit z 10. apríla 2008, návrh na zmenu žaloby rozšírením z 15. januára 2009) a účasť na viacerých pojednávaniach (okrem prvého, predposledného a posledného), keďže nejde o odôvodnené a účelné úkony súvisiace s uplatňovaním práva, resp. ktoré zapríčinili žalobcovia.

4. Sťažovateľ dôvodil, že ak by žalobcovia naformulovali petit žaloby riadne a správne už pri podaní žaloby, nebolo by potrebné ho v priebehu konania viackrát meniť. Súvisiace trovy konania by v takom prípade nevznikli. Rovnako by nevznikli ani trovy konania spôsobené konaním nadbytočných pojednávaní súvisiacich so zmenami petitu. Tieto úkony zapríčinili žalobcovia ich nepozornosťou, resp. neodborným spracovaním žaloby, ako aj následných zmien žaloby. Sťažovateľ sa preto domnieva, že je nespravodlivé a v rozpore so zákonom, aby tieto platil, keď na ich vzniku (a to ani čiastočne) nemal podiel.

5. Okresný súd sa nestotožnil s názorom sťažovateľa, že napadnuté úkony právnej pomoci nie sú odôvodnenými a účelnými úkonmi v súvislosti s uplatňovaním práva

a uvedené trovy konania spôsobili žalobcovia. Okresný súd zastával názor, že žalobcovia podaním návrhu na zmenu žaloby len využili svoje dispozičné právo ako prejav ich slobody v dispozícii konaním a predmetom konania. Podľa sťažovateľa okresný súd vôbec neodôvodnil účelnosť a opodstatnenosť napadnutých úkonov právnych úkonov, iba ju konštatoval.

6. Sťažovateľ sa preto domnieva, že *„súd sa však námietkami sťažovateľa vôbec nezaoberal a bez akýchkoľvek logických argumentov iba formalisticky a svojvoľne konštatoval oprávnenosť a účelnosť napadnutých úkonov, keď iba potvrdil správnosť prvostupňového rozhodnutia. Súd sa taktiež vôbec nezaoberal napadnutými úkonmi právnej pomoci – účasť na pojednávaniach, ktoré boli vyvolané iba v dôsledku zmien petitu a nedôslednosti zo strany žalobcov. Súd sa k tejto problematike vôbec nevyjadril, ponechal ju celkom bez povšimnutia. Podľa názoru sťažovateľa sú uvedené závery okresného súdu v Napadnutom uznesení v priamom rozpore s právom na spravodlivé súdne konanie, a to najmä preto, že (i) je toto rozhodnutie zjavne arbitrárne, nepreskúmateľné, formalistické a priečiace sa základným zásadám civilného sporového konania, (ii) rozhodnutie naruša a zasahuje do práva sťažovateľa vlastníť majetok, (iii) ohrozuje sťažovateľa a jeho majetok tým, že vytvára proti nemu nezákonný exekučný titul.“*

7. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jeho v bode 1 označených práv uznesením okresného súdu zo 4. júna 2017 a výrokom II uznesenia okresného súdu z 20. mája 2019. Sťažovateľ ďalej žiada zrušiť uznesenie okresného súdu zo 4. júna 2017 a výrok II uznesenia okresného súdu z 20. mája 2019 a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Okrem toho sa sťažovateľ domáha aj náhrady trov konania v sume 415,51 €.

8. Ústavná sťažnosť po jej doručení ústavnému súdu nebola pridelená sudcovi spravodajcovi. Plénum ústavného súdu prijalo 16. októbra 2019 Dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“). Podľa čl. X bodu 5 rozvrhu práce veci, ktoré neboli v období od 17. februára 2019 do 16. októbra 2019 pridelené sudcom spravodajcom, boli

prerozdelené náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov medzi sudcov menovaných do funkcie 10. októbra 2019. Ústavná sťažnosť bola pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Duditšovi a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu práce bola prejednaná vo IV. senáte ústavného súdu, ktorý pracuje v zložení Miroslav Duriš (predseda senátu), Libor Duřa a Ladislav Duditš.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantné ustanovenia právnych predpisov

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

III.A K namietanému porušeniu v bode 1 označených práv sťažovateľa uznesením okresného súdu sp. zn. 13 C 23/2002 zo 4. júna 2017

12. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

13. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom,

musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

14. Sťažovateľ využil svoje právo podať proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka zo 4. júna 2017 sťažnosť, o ktorej rozhodoval sudca okresného súdu. Sudca okresného súdu bol zároveň oprávnený a aj povinný poskytnúť ochranu základným právam alebo slobodám sťažovateľa v prípade zistenia, že napadnutým uznesením vyššieho súdneho úradníka zo 4. júna 2017 došlo k ich porušeniu. Právomoc sudcu okresného súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

15. Ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.B K namietanému porušeniu v bode 1 označených práv sťažovateľa výrokom II uznesenia okresného súdu sp. zn. 13 C 23/2002 z 20. mája 2019

16. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, ak ústavný súd pri jej predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

16.1 Dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť je aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej.

16.2 Za dôvody zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti treba v zmysle judikatúry (napr. IV. ÚS 62/08, IV. ÚS 211/08, II. ÚS 640/2016) považovať aj konkrétne okolnosti prípadu, predovšetkým intenzitu pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní dotknutého orgánu verejnej moci a ich ústavnoprávny rozmer a únosnosť z hľadiska požiadaviek na ochranu práv, ktorých porušenie sa namieta, vrátane posúdenia, či tieto pochybenia, resp. nedostatky reálne spôsobili, alebo mohli spôsobiť sťažovateľovi ujmu na jeho ústavou zaručených právach.

17. Súčasťou stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je aj doktrína možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti orgánov verejnej moci vo veciach patriacich do ich právomoci.

17.1 Ústavný súd predovšetkým pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Vo vzťahu k orgánom verejnej moci nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu orgán verejnej moci vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09).

17.2 Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

18. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho v bode 1 označených práv výrokom II uznesenia okresného súdu sp. zn. 13 C 23/2002 z 20. mája 2019, ktorým bolo právoplatne rozhodnuté o výške trov konania úspešnému účastníkovi konania.

19. Vychádzajúc aj z doktríny minimalizácie zásahov ústavného súdu do činnosti orgánov verejnej moci (m. m. IV. ÚS 303/04, III. ÚS 770/2016), ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasťi súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu.

19.1 Pri tomto rozhodovaní ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu

spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť.

19.2 Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

20. Vo všeobecnosti platí, že pochybenie všeobecného súdu pri rozhodovaní o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe takú intenzitu, ktorá zakladá možnosť porušenia základných práv a slobôd, a to bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka konania (negatívne) dotknúť. Z hľadiska kritérií ústavnej udržateľnosti súdneho rozhodovania podľa názoru ústavného súdu takéto pochybenie nemožno dávať na rovnakú úroveň a pripisovať mu takú istú ústavnú relevanciu ako v prípade, ak by išlo o námietky pochybenia v procesnom postupe všeobecného súdu vedúcemu k rozhodnutiu vo veci samej (m. m. III. ÚS 537/2015).

20.1 Ústavný súd preto pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. tej časti predmetu konania, ktorá má akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné právo (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, IV. ÚS 311/2012, IV. ÚS 210/2013, IV. ÚS 192/2014).

21. Podľa názoru ústavného súdu však vo veci sťažovateľa o takú situáciu nešlo.

22. Sťažovateľ namietal nesprávnosť rozhodnutia sudcu okresného súdu, ktorý žalobcom priznal odmenu za úkony právnej služby uvedené v bode 3, z dôvodu, že ich nie je možné považovať za odôvodnené a účelne vynaložené z dôvodov uvedených v bode 4 (prvá námietka). Z rovnakých dôvodov sťažovateľ spochybňoval aj priznanie odmeny za účasť na viacerých pojednávaniach (druhá námietka).

23. V prípade prvej námietky zastáva ústavný súd názor, že odôvodnenie ústavnej sťažnosti je v tejto časti iba polemikou s názorom sudcu okresného súdu, ktorý v napadnutom uznesení jednoznačne vyslovil, že považuje napádané úkony právnej služby za „odôvodnené a účelné“ v zmysle § 251 Civilného sporového poriadku. V tomto kontexte sudca okresného súdu okrem už v bode 5 uvedených skutočností ďalej dôvodil tým, že *„odvolací súd nijak nespochybnil nárok žalobcov 1/-4/ na náhradu trov konania za vyššie uvedené úkony právnej pomoci, pričom žalovaný vzniesol námietky už vo svojom odvolaní proti uzneseniu č. k. 13C 23/2002-734 zo dňa 21.10.2014. Odvolací súd nespochybnil záver súdu prvej inštalácie, že žalobcovia 1/ až 4/ mali v konaní plný úspech a že boli naplnené predpoklady na priznanie trov právneho zastúpenia, preto súd prvej inštalácie rozhodol správne o výške náhrady trov konania. Súd mal v danom prípade za to, že sťažnosť žalovaného je nedôvodná.“*

24. Vo vzťahu k druhej námietke je možné z obsahu odôvodnenia uznesenia okresného súdu z 20. mája 2019 vyvodiť, že sa s rovnakou argumentáciou sťažovateľa, akú prezentuje aj v ústavnej sťažnosti, implicitne nestotožnil, to znamená, že ju vyhodnotil ako nedôvodnú a priznal žalobcom odmenu za účasť na každom z pojednávaní.

25. Ústavný súd zastáva názor, že okresný súd nepostupoval svojvoľne alebo tak, že akýmkoľvek iným zjavne nesprávnym spôsobom vykladal, resp. aplikoval príslušné právne predpisy. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 122/05). Podľa názoru ústavného súdu sa okresný súd v uznesení z 20. mája 2019 takéhoto výkladu či aplikácie zákonného predpisu (resp. vyhlášky) nedopustil, a preto napriek nesúhlasnému postoju sťažovateľa k obsahu uznesenia okresného súdu z 20. mája 2019, ktorý vyjadril aj vo svojej ústavnej sťažnosti, ústavný súd v tomto prípade nevidí priestor na zásah vo forme zrušenia predmetného uznesenia okresného súdu.

26. Ústavný súd nezistil, že by uznesením okresného súdu z 20. mája 2019 došlo k porušeniu práv, ktorých ochrany sa sťažovateľ domáha. Ústavný súd v tejto súvislosti

zdôrazňuje, že jeho právomoc preskúmavať uznesenie okresného súdu z 20. mája 2019 je limitovaná rozsahom a dôvodmi špecifikovanými v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd na záver opakuje, že okresný súd posúdil otázku účelnosti vynaložených trov konania, spôsobom ktorý nesignalizuje žiaden extrémny exces a ani zásah do označených práv sťažovateľa.

27. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

28. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších jeho návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu